

Crna Gora
Ministarstvo ekonomije

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

ISTRAŽIVANJE JAVNOG MNJENJA O NIVOU SVIJESTI O ENERGETSKOJ EFIKASNOSTI

MAJ, 2011

SADRŽAJ:

1. UVODNE INFORMACIJE	3
2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	3
3. ANALIZA PODATAKA	4
3.1 Demografske karakteristike.....	4
3.2 Potrošnja energije u domaćinstvu	5
3.3 Energetska efikasnost - definicija i promotivne aktivnosti.....	6
3.4 Mjere energetske efikasnosti	9
4. PROCES SPROVOĐENJA ISTRAŽIVANJA	11
5. POREĐENJE REZULTATA ISTRAŽIVANJA (2008., 2009., 2010. i 2011. godina)	11
6. REZULTATI ISTRAŽIVANJA PO POLU (za 2011. godinu)	13
7. POREĐENJE REZULTATA: BERANE I PLJEVLJA.....	16
8. ZAKLJUČCI ISTRAŽIVANJA	18
9. ANEX - Upitnik	20

1. UVODNE INFORMACIJE

Tokom realizacije projekta "Godina energetske efikasnosti" sprovedeno je inicijalno istraživanje javnog mnjenja (oktobar 2008. godine) o nivou svijesti građana o energetskej efikasnosti koje je postavilo osnov za planiranje budućih aktivnosti. U junu 2009. godine realizovano je kontrolno međustrazivanje i u novembru 2009. godine finalno istraživanje za analizu efekata Projekta. Kako bi se i u narednom periodu nastavilo sa informisanjem javnosti i edukovanjem o značaju ostvarenja energetske efikasnosti u domaćinstvu Ministarstvo ekonomije i Njemačko društvo za međunarodnu saradnju (GIZ) nastavlja sa realizacijom istraživanja u 2010. i 2011. godini.

Sa ciljem informisanja i podizanja svijesti građana o potrebi efikasnog korišćenja svih oblika energije sprovedena je intenzivna javna kampanja, pripremljeni su promotivni TV i radio spotovi, posebni serijali o energetskej efikasnosti, kao i dokumentarni film o energetskej efikasnosti i TV emisija "Pametna energija". Na dan energetske efikasnosti (5. mart) sprovedena je akcija dijeljenja štednih sijalica i savjeta o uštedi električne energije. Akcija je organizovana na Rimskom trgu u Podgorici sa ciljem podsjećanja da su ušteta i čuvanje energije veoma važni u globalnoj borbi protiv globalnog zagrijavanja i posljedica koje nosi. U planu je organizovanje sličnog projekta i u ostalim crnogorskim gradovima.

2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Istraživanje javnog mnjenja o energetskej efikasnosti sproveo je CEED za potrebe Njemačkog društva za međunarodnu saradnju (GIZ) i Ministarstva ekonomije. Sa ciljem sticanja detaljnijeg sagledavanja svijesti i upoznatosti građana sa temama energetske efikasnosti, sprovedeno je kvantitativno istraživanje kojim je obuhvaćen 451 predstavnik domaćinstva koji živi u sopstvenoj kući/stanu. Kao polazna osnova za kreiranje uzorka korišćeni su podaci MONSTAT-a broju punoljetnih građana u Crnoj Gori na osnovu kojih je kreiran reprezentativan uzorak¹.

Istraživanje je sprovedeno u Beranama, Bijelom Polju i Pljevljima (sjeverni region), Nikšiću i Podgorici (centralni region) i Baru, Budvi, Ulcinju i Herceg Novom (južni region) na uzorku od 451 građanina.

U Tabeli 1 dat je pregled broja ispitanika po gradovima.

Tabela 1: Prikaz broja ispitanika po gradovima

	Apsolutan broj anketiranih	Procentualan broj anketiranih
Podgorica	91	20,2
Nikšić	60	13,3
Bijelo Polje	60	13,3
Berane	45	10,0
Pljevlja	45	10,0
Herceg Novi	35	7,8
Bar	35	7,8
Ulcinj	40	8,9
Budva	40	8,9
Ukupno:	451	100,0%

¹ Reprezentativnost uzorka podrazumijeva da odabrane jedinice posmatranog skupa, odnosno populacije imaju sve osobine ukupne populacije

Prikupljanje podataka na terenu realizovano je tokom aprila 2011. godine i obavljeno je metodom direktnog intervjuisanja. Za rad na terenu CEED Consulting je angažovao 17 anketara koji su prošli jednodnevnu obuku o cilju istraživanja, sadržaju upitnika, kao i o rokovima za prikupljanje podataka. Pored navedenog anketare smo upoznali sa spotovima/reklamama o energetskej efikasnosti (Milicija, Šeganje, Familija) i aktuelnim ponudama kreditnih linija banaka za nabavku energetskej efikasne uređaja.

Kreiran je upitnik koji je nudio pitanja otvorenog i zatvorenog tipa. Ispitanicima koji su obuhvaćeni istraživanjem garantovana je anonimnost, što je doprinijelo dobijanju iskrenih podataka koji su obrađeni u ovom Izvještaju.

Unos podataka urađen je u Microsoft Excel-u, a obrada podataka sa potrebnim logičkim kontrolama urađena je u SPSS programu (Statistički paket za društvene nauke koji služi za obradu i analizu podataka).

U skladu sa ciljevima projekta, tim analitičara CEED izvršio je analize podataka i u skladu sa dobijenim rezultatima pripremio zaključke. Uzimajući u obzir način na koji je uzorak kreiran, kao i primijenjenu metodologiju, smatramo da se prezentirani nalazi mogu tretirati kao validni pokazatelji upoznatosti građana sa temom energetske efikasnosti.

3. ANALIZA PODATAKA

Sa ciljem sagledavanja informisanja javnosti i jačanjem svijesti o značaju energetske efikasnosti realizovano je kvantitativno istraživanje koje je obuhvatilo više tematskih cjelina:

- ✓ demografske karakteristike,
- ✓ potrošnja energije u domaćinstvu,
- ✓ energetska efikasnost – definicija i promotivne aktivnosti,
- ✓ upoznatost i korišćenje usluga info linije i info centra/kancelarije, i
- ✓ primjena mjera energetske efikasnosti.

3.1 Demografske karakteristike

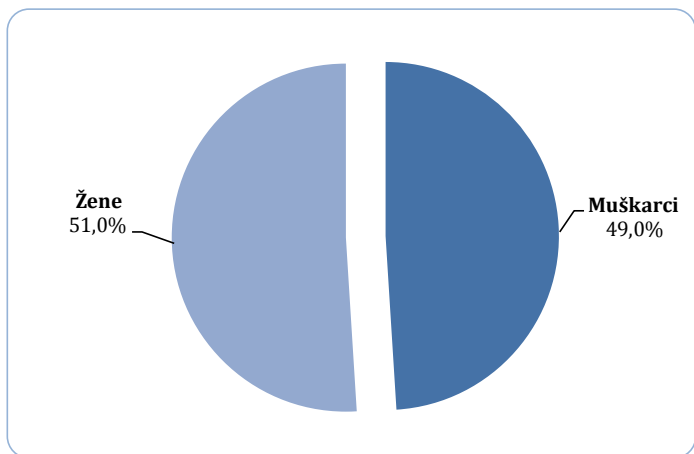
Istraživanje je realizovano u 9 crnogorskih gradova sa 451 predstavnikom domaćinstva. Uslov za učestvovanje u istraživanju je bio da ispitanici žive u sopstvenoj kući ili stanu.²

Polna struktura anketiranih: 49,0% muškaraca i 51,0% žena, Grafik 1.

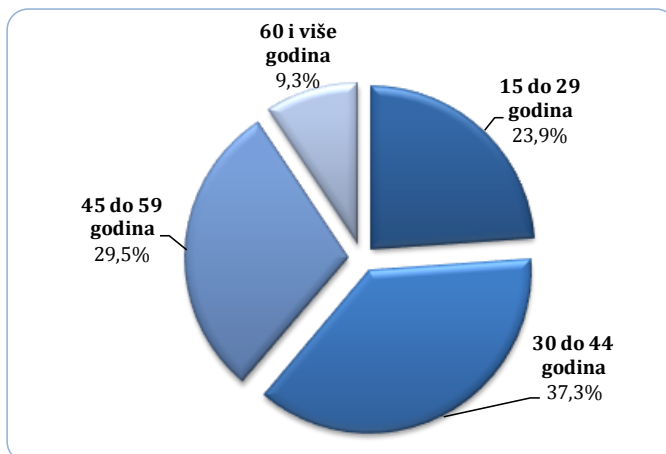
Ispitanici su najčešće starosne dobi od 30 do 44 godina (37,3%) i od 45 do 59 godina (29,5%), Grafik 2.

² Sa ciljem dobijanja realnih i nepristrasnih podataka anketarima je skrenuta pažnja da na postavljena pitanja iz upitnika ne mogu odgovarati predstavnici domaćinstva čiji članovi porodice rade u Elektrodistribuciji, Ministarstvu ekonomije, GIZ-u, oblasti novinarstva/TV/radija, odnosa sa javnošću, kao i istraživanja tržišta.

Grafik 1: Polna struktura

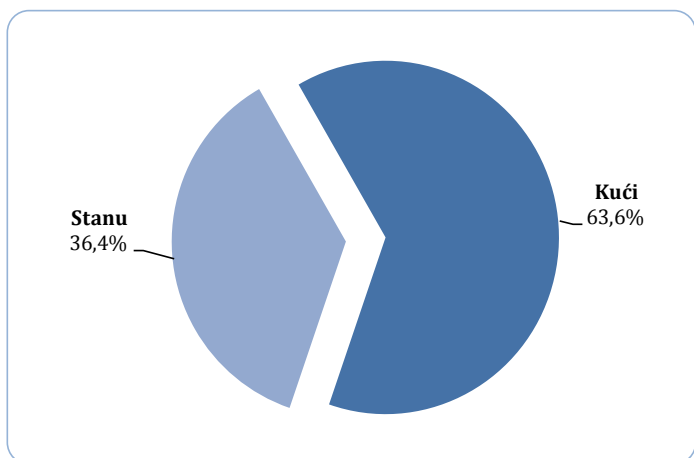
Grafik 2: Starosna struktura

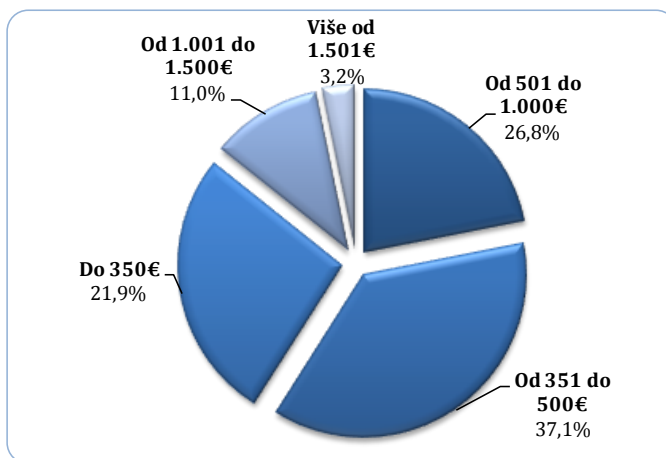
U 69,1% slučajeva ispitanici su naveli da imaju završenu srednju školu. Oni su najčešće zaposleni u nekoj od državnih ili privatnih firmi – 53,8%.

Anketirani češće žive u kući nego u stanu (63,6%, odnosno 36,4%, Grafik 3). Ukupni mjesečni prihod domaćinstva se u najvećem broju slučajeva kreće od 351€ do 1,000€, Grafik 4.

Grafik 3: Da li živite u:

Grafik 4: Ukupni mjesečni prihod domaćinstva

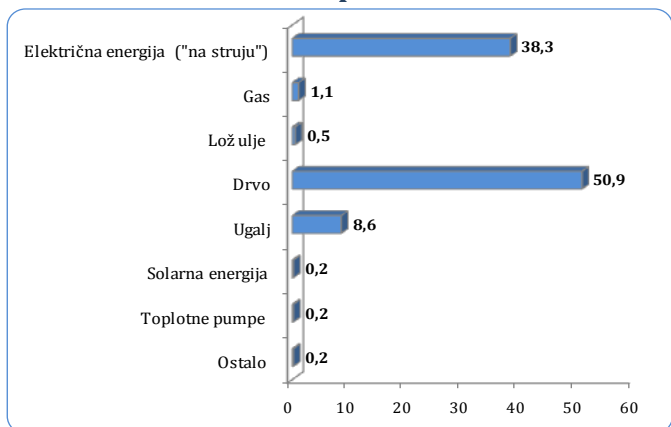
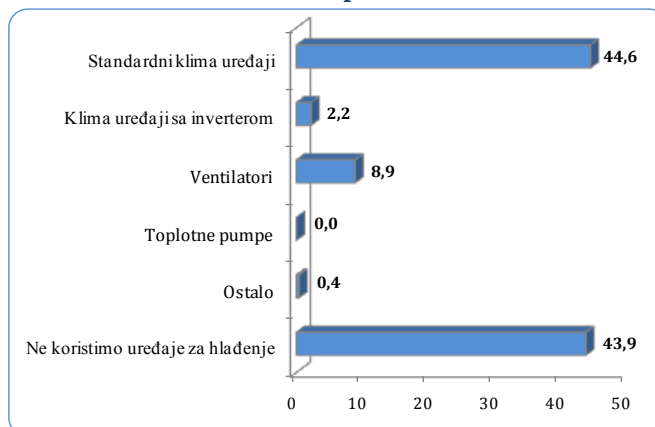

3.2 Potrošnja energije u domaćinstvu

U domaćinstvu se kao energenti koriste električna energija (80,3%) i drva (18,2%).

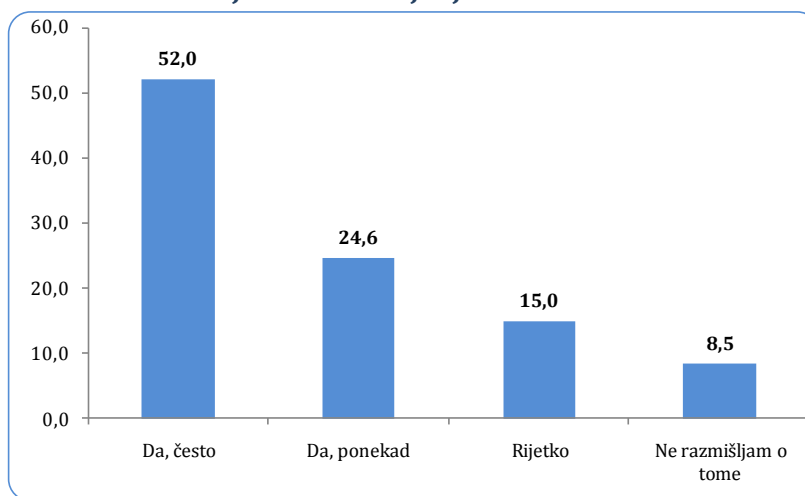
Za koji energent za grijanje će se opredijeliti zavisi od uslova stanovanja i regiona u kome ispitanici žive. Kao što je navedeno na Grafiku 5, za grijanje najčešće koriste drva i električnu energiju (50,9% i 38,3%). Detaljniji uvid pokazuje da se za upotrebu drva najčešće opredjeljuju oni koji žive na sjeveru, dok električnu energiju koriste građani u južnom i centralnom regionu Crne Gore.

Za hlađenje u ljetnjem periodu ispitanici koriste standardne klima uređaje (44,6%, Grafik 6). Predstavnici domaćinstva koji koriste standardne klima uređaje su najčešće iz centralnog i južnog regiona što je uslovljeno specifičnošću klime u ovim područjima. Visok procenat anketiranih (43,9%) ističe da ne koristi klima uređaje za hlađenje što je posebno karakteristično za one koje žive na sjeveru.

Grafik 5: Energenti za grijanje u zimskom periodu**Grafik 6: Uređaji za hlađenje u ljetnjem periodu**

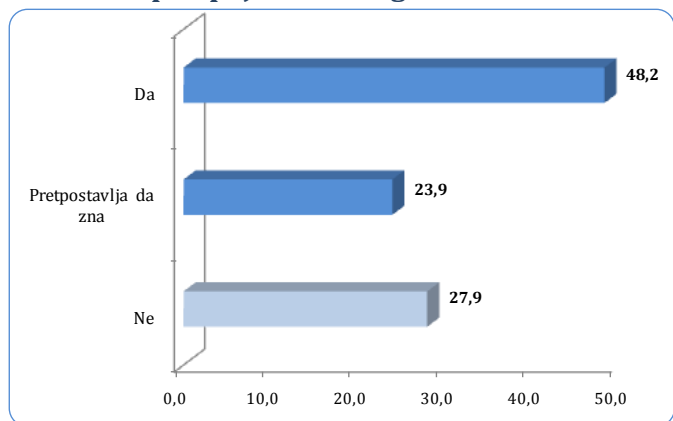
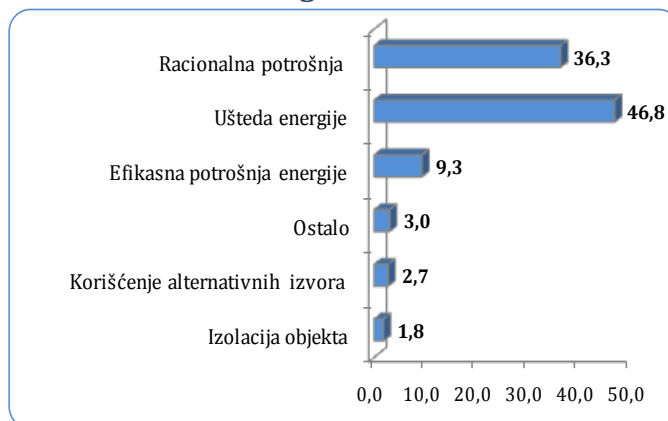
Da često razmišlja o smanjenju računa za energiju navodi 52,0% ispitanika, Grafik 7. Iz tog razloga, a sa ciljem smanjenja potrošnje električne energije, svaki drugi anketirani ističe da preduzima određene mjere u domaćinstvu - koristi štedne sijalice, izoluje stambeni objekat, racionalnije i efikasnije troši električnu energiju, upotreba drva i plina za grijanje i kuvanje, itd.

U približno istom procentu i muškarci i žene razmišljaju o smanjenju računa za energiju. Žene su te koje češće, u odnosu na muškarce, preduzimaju neke od mjera smanjenja potrošnje električne energije.

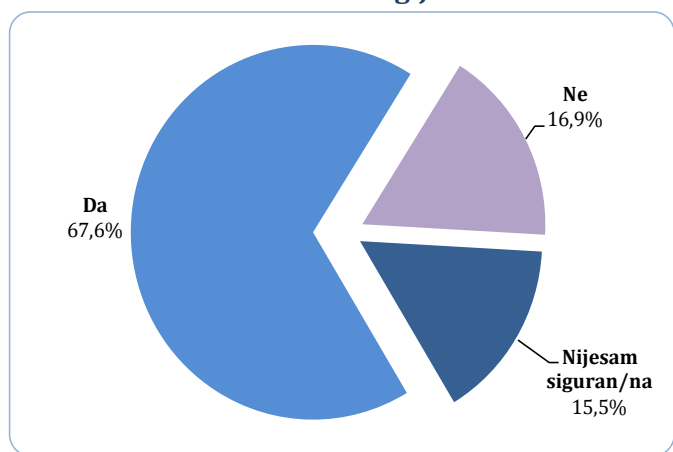
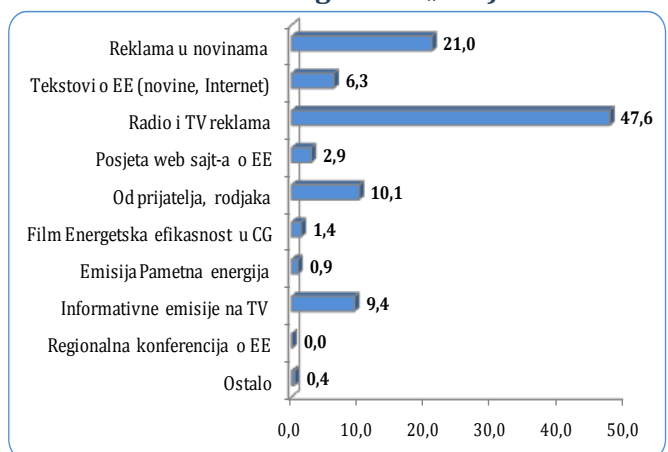
Grafik 7: Razmišljate li o smanjenju računa za električnu energiju?

3.3 Energetska efikasnost – definicija i promotivne aktivnosti

Visok procenat anketiranih, njih 72,1% (Grafik 8), zna i pretpostavlja da zna šta se podrazumijeva pod pojmom energetska efikasnost. Ovi ispitanici energetske efikasnosti definišu kao ušteda energije i racionalna potrošnja (46,8% i 36,3%, Grafik 9).

Grafik 8: Da li znate šta se podrazumijeva pod pojmom energetska efikasnost?**Grafik 9: Kako biste definisali pojam energetske efikasnosti?**

U 67,6% slučajeva (Grafik 10) anketirani su istali da su u medijima primijetili informacije koje se odnose na racionalnu potrošnju energije, odnosno primjenu mjera energetske efikasnosti. Njihov najčešći način informisanja o energetskej efikasnosti su reklame koje se emituju na radiju i televiziji i reklame u novinama (47,6% i 21,0%, Grafik 11). U većem procentu muškarci primjećuju navedene informacije u medijima.

Grafik 10: Da li ste u medijima primijetili informacije o racionalnoj potrošnji energije?**Grafik 11: Na koji način ste čuli za energetskej efikasnosti (oni koji su odgovorili „Da“)?**

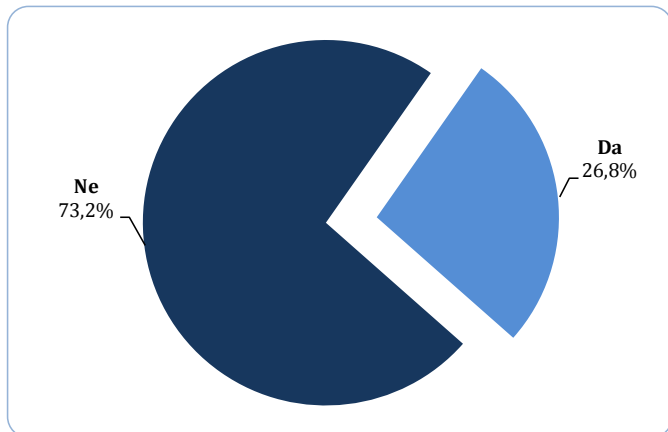
Skoro dvije trećine ispitanika (63,4%) je primijetilo propagadne TV spotove o energetskej efikasnosti i ocijenili ih kao šaljive i informativne (po 34,4%, Tabela 2). Ove načine, podjednako, navode i muškarci i žene.

Tabela 2: Propagadni spotovi emitovani na televiziji su:

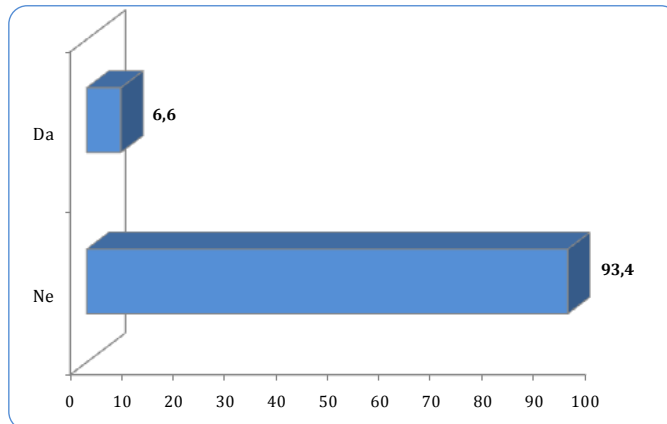
	%
Šaljivi	34,3
Dosadni	5,5
Informativni	34,3
Stimulišu na primjenu neke od mjera	23,3
Ostalo	2,6

Svaki četvrti ispitanik (26,8%, Grafik 12) je čuo za info liniju o energetskej efikasnosti. Iako su čuli za info liniju u svega 6,6% slučajeva su koristili usluge ove linije, Grafik 13.

Grafik 12: Da li ste čuli za info liniju o energetskej efikasnosti?

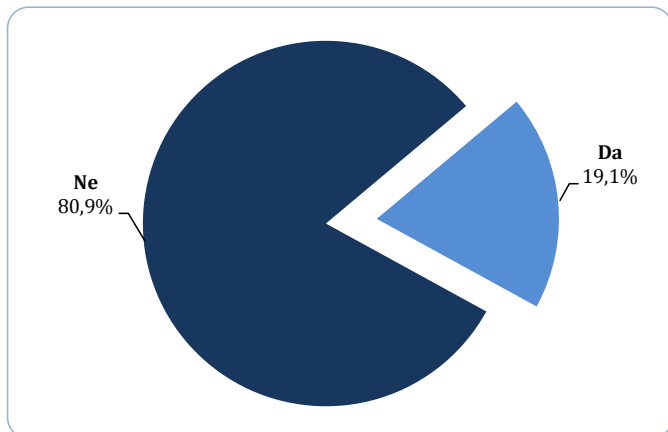
Grafik 13: Da li ste koristili usluge info linije (oni koji su odgovorili „Da“)?

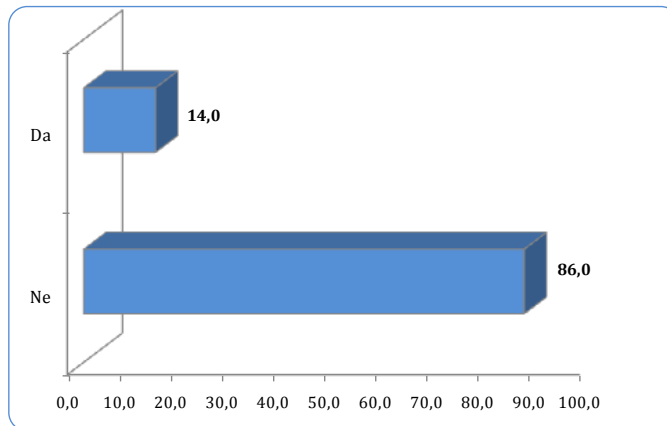
Skoro svaki peti ispitanik (19,1%, Grafik 14) je čuo za info centar ili info kancelariju o energetskej efikasnosti. Oni su potvrdili u 14,0% slučajeva da su koristili usluge info centra/info kancelarije (Grafik 15).

Ispitanici bi nazvali info liniju ili posjetili info centar/info kancelariju sa ciljem da se bolje informišu o mjerama i uređajima energetske efikasnosti, načinima racionalne potrošnje, kao i uslovima kupovine uređaja koji su energetskej efikasni.

Grafik 14: Da li ste čuli za info centar ili info kancelariju o energetskej efikasnosti?

Grafik 15: Da li ste koristili usluge info centra (oni koji su odgovorili „Da“)?

Svaki peti ispitanik je znao da definiše šta se podrazumijeva pod pojmom energetskej pregled zgrada – kontrola i praćenje potrošnje električne energije u zgradi, pregled električnih instalacija, provjera ispravnosti brojila, uvođenje mjera za racionalnu potrošnju energije, itd.

Svaki treći ispitanik je definisao i pojam pasivne kuće – kuća sa minimalnom potrošnjom energije, ona u kojoj se racionalno troši električna energija, kuća koja koristi alternativne izvore energije i sunčevu energiju za grijanje/hlađenje/kuvanje, itd.

3.4 Mjere energetske efikasnosti

Kako bi se sagledala trenutna upoznatost ispitanika sa pojedinim mjerama energetske efikasnosti, upitali smo ih da li su, i u kojoj mjeri, upoznati sa istim.

Ispitanici pokazuju najmanju upoznatost sa toplotnim pumpama i termostatskim ventilima (po 19,2%, Tabela 3), kao i kondezacionim kotlovima (18,8%). Žene u većem procentu od muškaraca nijesu čule za navedene mjere.

Tabela 3: Među navedenim primjerima energetske efikasnosti da li ima nekih za koje niste do sada čuli?

	%
Toplotna pumpa	19,2
Termostatski ventili	19,2
Kondezacioni kotao	18,8
Klima uređaj s inverterom	12,6
Solarni kolektor i foto-voltažne ćelije	10,6
Prozori s low-e staklima	7,8
Uređaji energetskog razreda A	7,1
Ništa od navedenog	4,0
Izolacija kuće/stana	0,5
Upotreba štednih sijalica	0,2

Ispitanici su upitani koje mjere energetske efikasnosti su sproveli u svom domaćinstvu, odnosno koje od navedenih mjera su spremni sprovesti u narednom periodu. Kao što je prikazano na Grafiku 16, u domaćinstvu su najčešće *sproveli* štedne sijalice (37,1%) i uređaje energetskog razreda A (10,2%). U znatno manjem procentu navode izolaciju kuće/stana i prozore sa e-low staklima (5,0%, odnosno 3,9%).

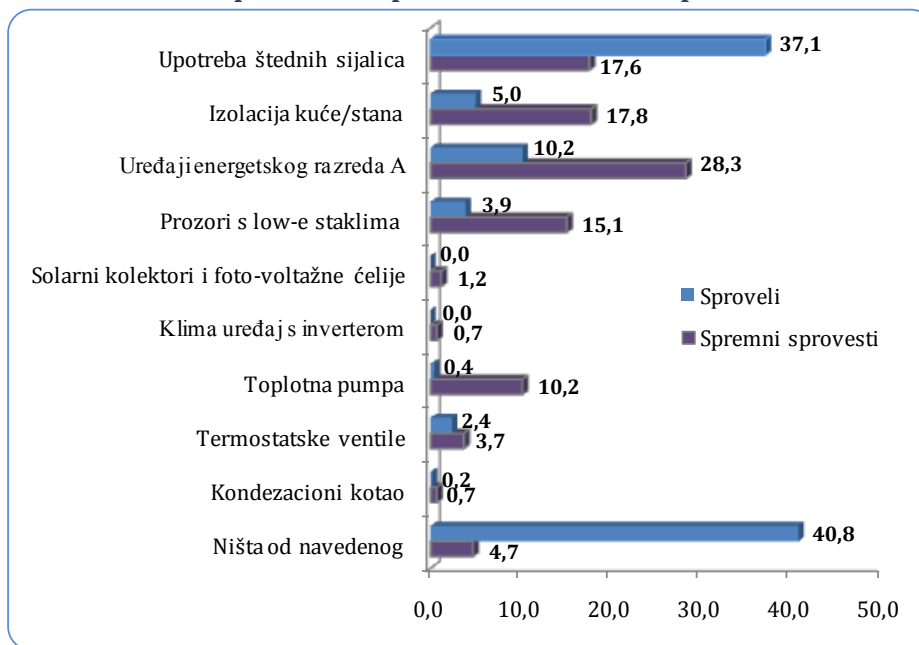
Detaljnija analiza pokazuje da anketirani građani sa sjevera u znatno manjem procentu primjenjuju navedene mjere, u poređenju sa onim iz centralnog i južnog regiona. Muškarci, u većem broju slučajeva, navode da su sproveli navedene mjere,

Na grafiku 16 je prikazano i koje mjere energetske efikasnosti su građani *spremni sprovesti* u svom domaćinstvu - uređaji energetskog razreda A (28,3%), izolacija kuće/stana i upotreba štednih sijalica (17,8% i 17,6%) i ugradnja prozora sa low-e staklima (15,1%).

Za uređaje energetskog razreda A bili bi spremni ispitanici iz južnog regiona, češće žene i oni koji ostvaruju mjesečne prihode koji se kreću od 501 do 1.000€.

Na Grafiku 16 je vidljivo da dvije petine ispitanika (40,8%) nijesu sproveli ni jednu od navedenih mjera energetske efikasnosti, kao i da je značajno smanjen broj onih koje ne žele sprovesti mjere energetske efikasnosti (4,7%).

Grafik 16: Mjere energetske efikasnosti koje su ispitanici sproveli, odnosno spremni su sprovesti u narednom periodu?

Kao razloge zbog kojih ne namjeravaju sprovesti neku od mjera energetske efikasnosti, anketirani u 79,0% slučajeva (Tabela 4) navode nedostatak finansijskih sredstava. Nešto više od svakog desetog ispitanika ističe kao razlog i nedostatak informacija.

Detaljniji uvid pokazuje da nedostatak finansijskih sredstava navode najčešće ispitanici sa sjevera, žene, kao i oni koji žive u kući,

Tabela 4: Razlozi zbog kojih ne namjeravate sprovesti neku od mjera energetske efikasnosti?

	%
Nedostatak informacija	12,4
Nedostatak finansijskih sredstava	79,0
Nedostatak informacija o izvođačima radova	1,2
Nemogućnost dogovora sa stanarima u zajedničkoj zgradi	3,3
Nedostupnost adekvatnih proizvoda	2,5
Neki drugi razlog	1,6

Svega 4,5% ispitanika je istaklo da je razmišljalo o uzimanju kredita za sprovođenje neke od mjera energetske efikasnosti u domaćinstvu.

U 6,0% slučajeva građani su čuli za kreditne linije i to one koje su u ponudi CKB, NLB i ERSTE banke.

4. PROCES SPROVOĐENJA ISTRAŽIVANJA

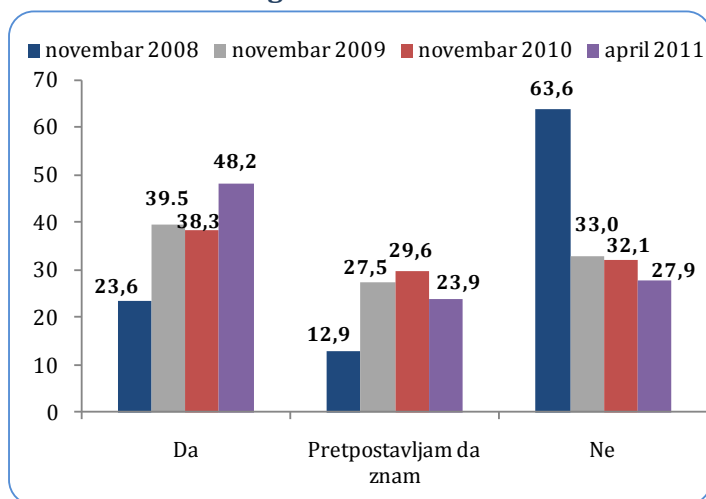
Sa ciljem realizovanja Istraživanja javnog mnjenja o energetskej efikasnosti predstavnici GIZ-a i istraživačke agencije CEED održali su sastanak na kome su definisane aktivnosti koje je bilo neophodno sprovesti u narednom periodu.

Kako se istraživanje sprovodi nekoliko godina zaredom, pristupilo se dopuni definisane metodologije istraživanja, upitnika i radnog plana. U procesu sprovođenja istraživanja predstavnici domaćinstava srdačno su primili naše anketare i svojom dostupnošću u velikoj mjeri im olakšali realizovanje anketiranja. Takođe, omogućili su da se u predviđenom vremenskom roku prikupe podaci i na taj način adekvatno sprovede Istraživanje.

Za rad na terenu CEED je angažovao 17 anketara koji su prošli jednodnevnu obuku o cilju istraživanja, sadržaju upitnika, kao i o rokovima za prikupljanje podataka. Dobijeni podaci su uneseni u elektronsku bazu u Excel-u, nakon čega se otpočelo sa analizom dobijenih podataka.

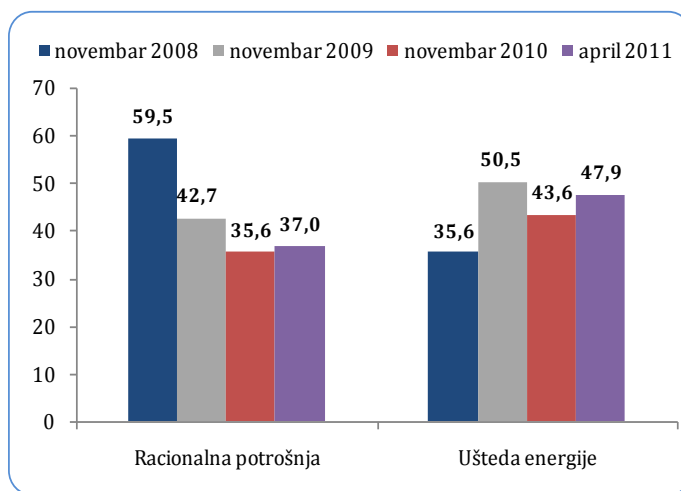
5. POREĐENJE REZULTATA ISTRAŽIVANJA (2008., 2009., 2010. i 2011. godina)³

Da li znate šta se podrazumijeva pod pojmom energetska efikasnost?

- ✓ Veći broj građana koji zna i pretpostavlja da zna šta se podrazumijeva pod energetskej efikasnošću

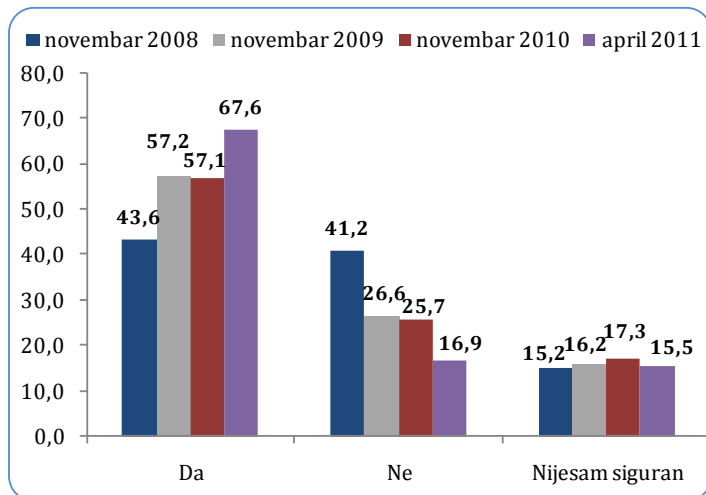
Kako biste definisali pojam energetske efikasnosti?

- ✓ Veći broj onih koji pojam energetske efikasnosti definiše kao ušteda energije

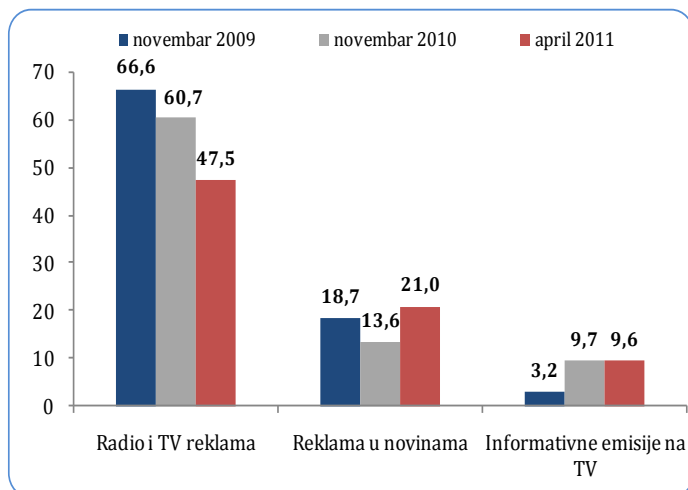
³ Moguće je primijetiti da je na početku projekta „Godina energetske efikasnosti“ (2008.) upoznatost građana sa energetskej efikasnošću i primjenjivim mjerama bila na nižem nivou, da bi se tokom realizacije projekta (2009. godine) upoznatost povećala. Za 2010. godinu karakteristično je da ispitanici pokazuju manju upoznatost nego što je to bio slučaj za 2009. godinu što može biti uslovljeno smanjenim intezitetom javne kampanje. U toku 2011. godine intezivirana je kampanja (TV, radio, novine, okrugli stolovi, javne prezentacije) što je doprinijelo većoj upoznatosti građana sa mjerama energetske efikasnosti.

Da li ste u medijima primijetili informacije koje se odnose na EE?

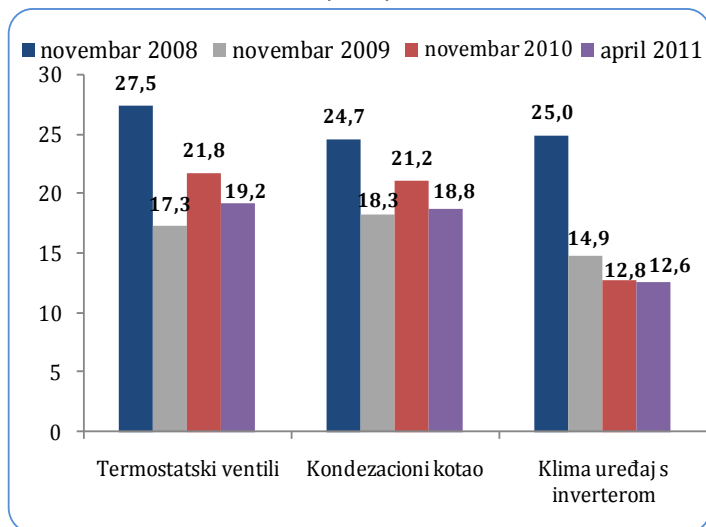
- ✓ Povećan je broj ispitanika koji su u medijima primijetili informacije o energetskej efikasnosti.

Na koji način ste čuli za energetskej efikasnost?⁴

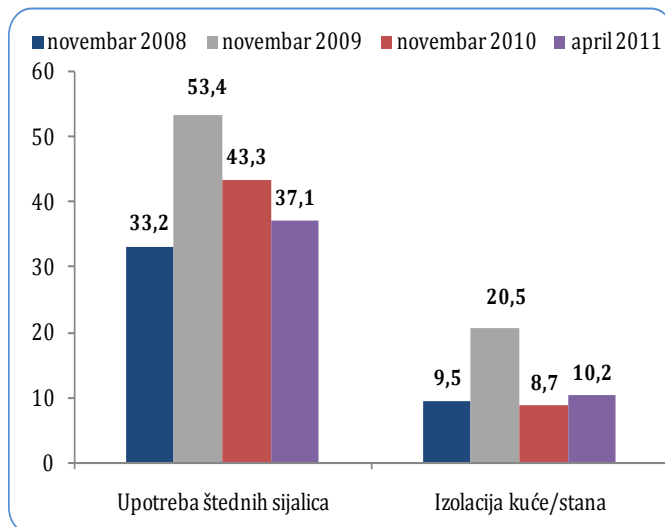
- ✓ Anketirani se najčešće informišu zahvaljujući reklami koja ide preko televizije i dnevnih novina

Među navedenim primjerima energetske efikasnosti ima li nekih za koje nijeste do sada čuli?

- ✓ Smanjen broj onih koji nijesu upoznati sa termostatskim ventilima i kondezacionim kotlovima

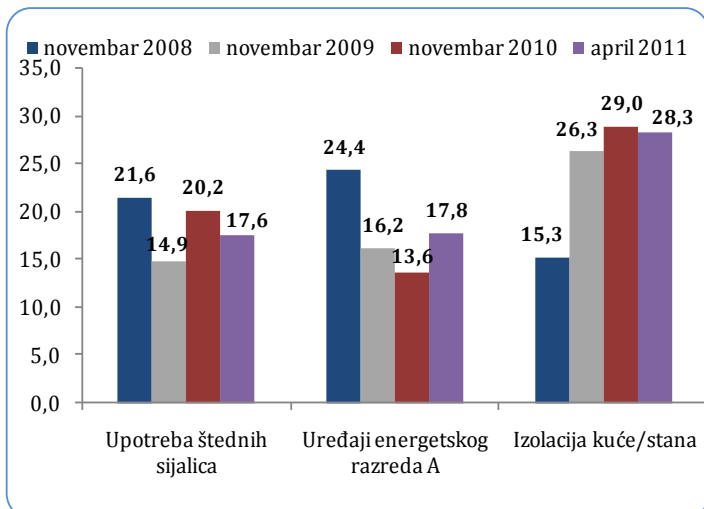
Da li ste u prethodnoj godini sproveli neku od mjera energetske efikasnosti?

- ✓ Smanjen je broj ispitanika koji u svom domaćinstvu upotrebljavaju štedne sijalice, dok je porastao broj onih koji su se u 2011. opredijeli za izolaciju kuće/stana

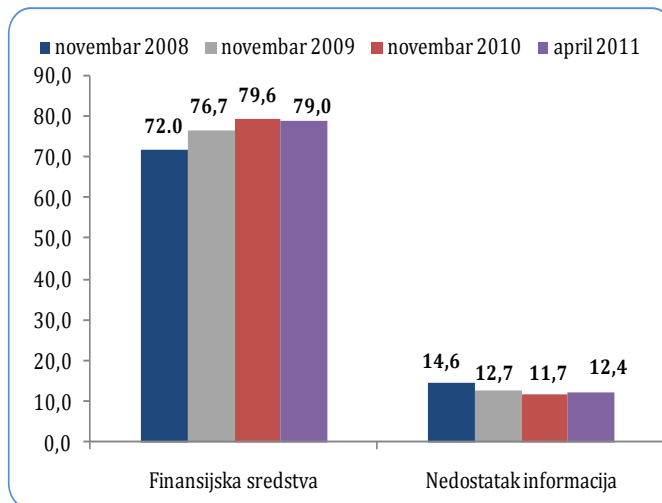
⁴ Kako se 2008. godine otpočelo sa promotivnim aktivnostima projekta „Godina energetske efikasnosti“, nijesmo mogli upitati ispitanike na koje su sve načine čuli za navedeni projekat. Iz tog razloga na grafiku su dati podaci za 2009., 2010. i 2011. godinu.

Koje od navedenih mjera energetske efikasnosti ste spremni sprovesti u domaćinstvu?

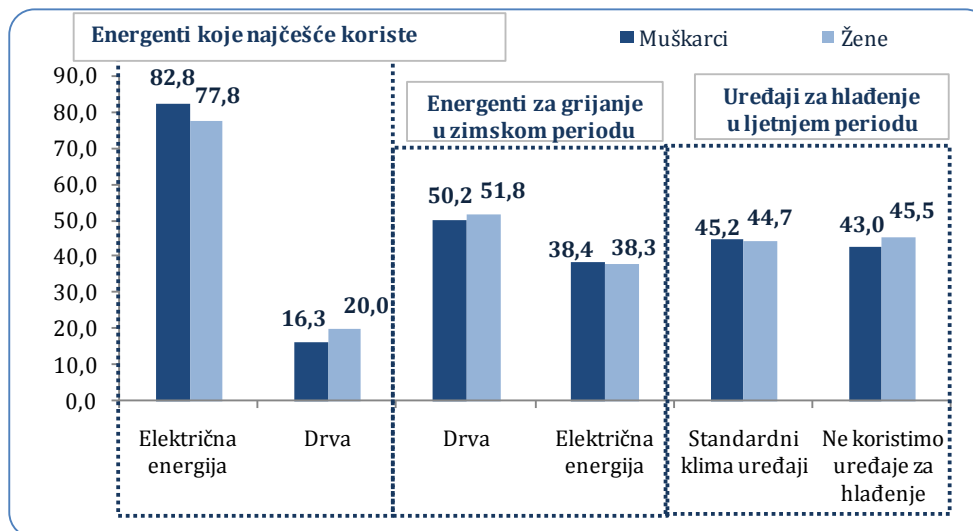
- ✓ Građani pokazuju spremnost da u narednom periodu sprovedu uređaje energetskog razreda A i izolaciju kuće/stana

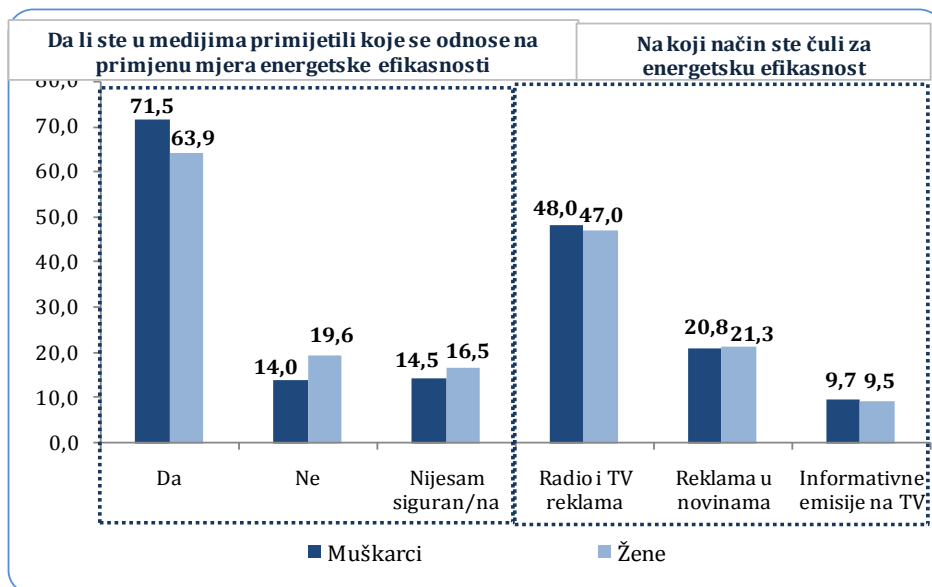
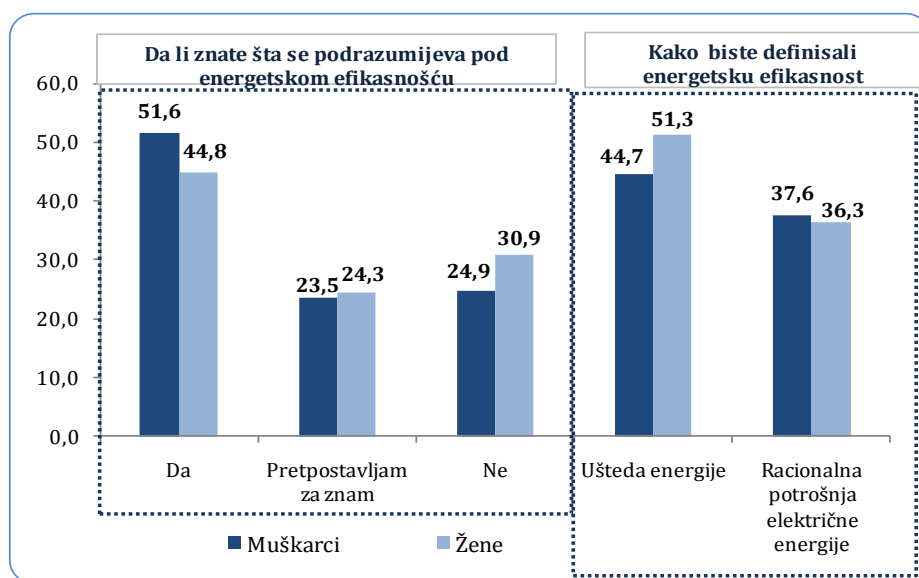
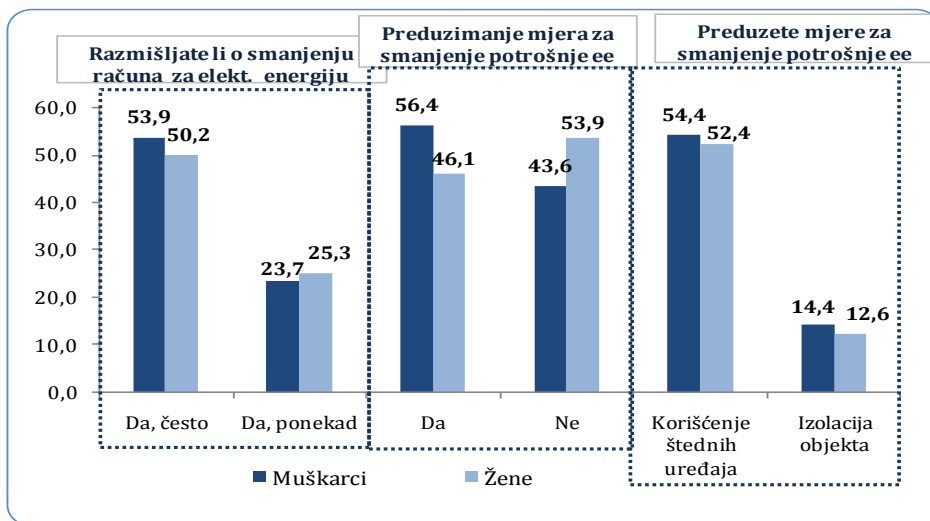
Razlozi zbog kojih ne namjeravate sprovesti neku od navedenih mjera?

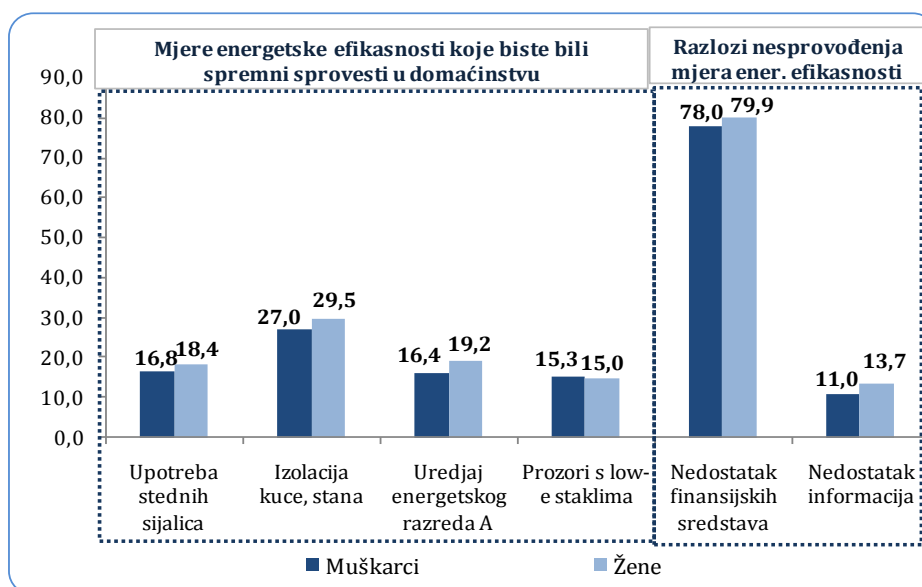
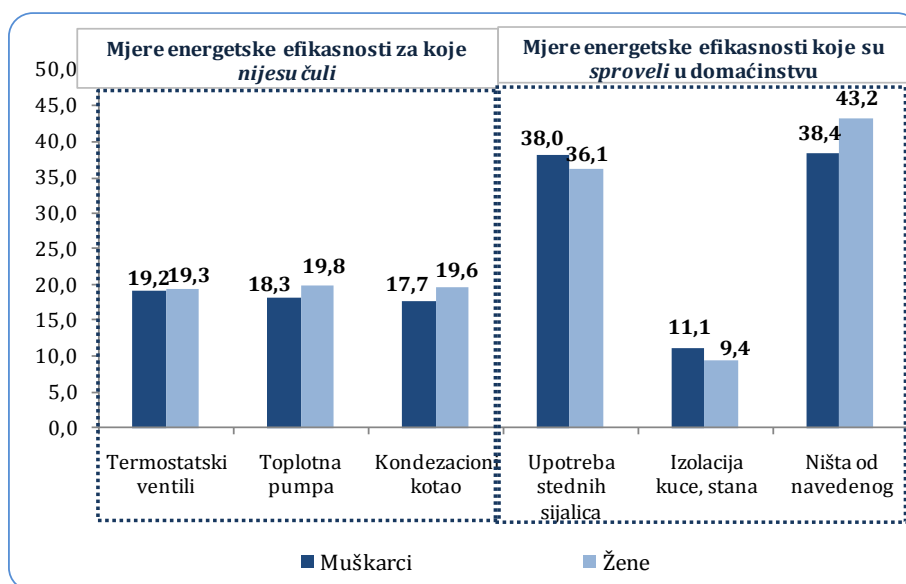
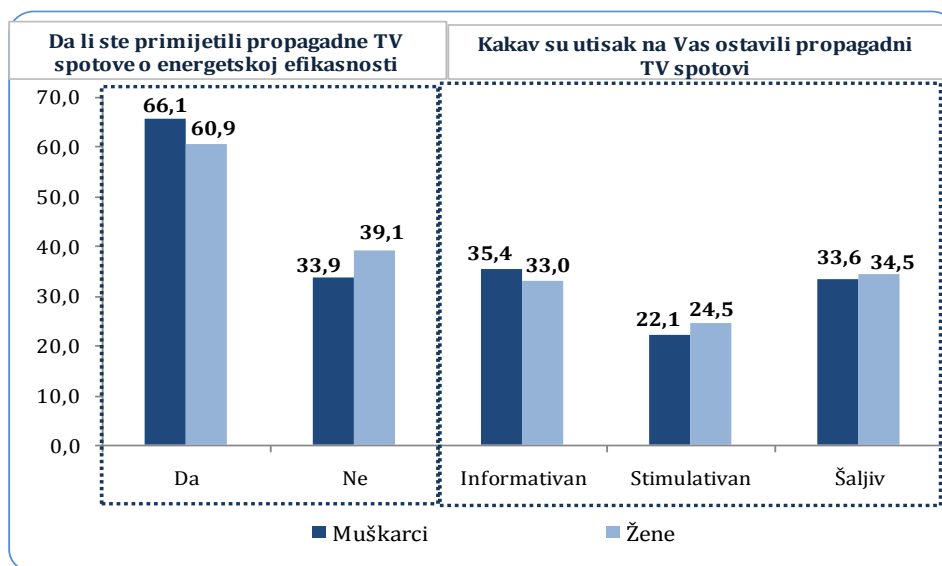

- ✓ Nedostatak finansija prepoznat je kao najznačajniji razlog nesprovođenja neke od mjera energetske efikasnosti

6. REZULTATI ISTRAŽIVANJA PO POLU (za 2011. godinu)

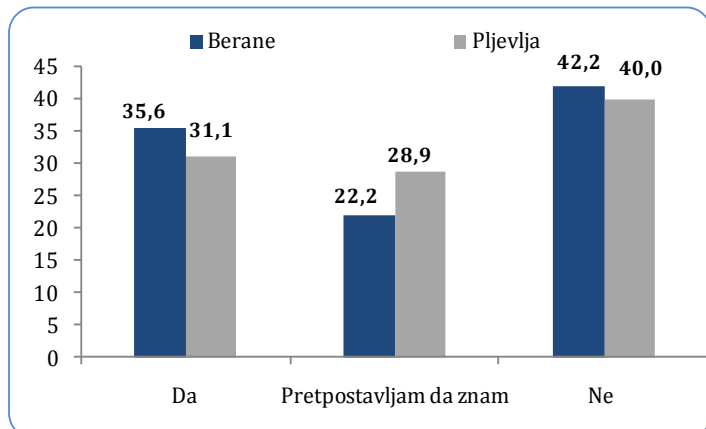

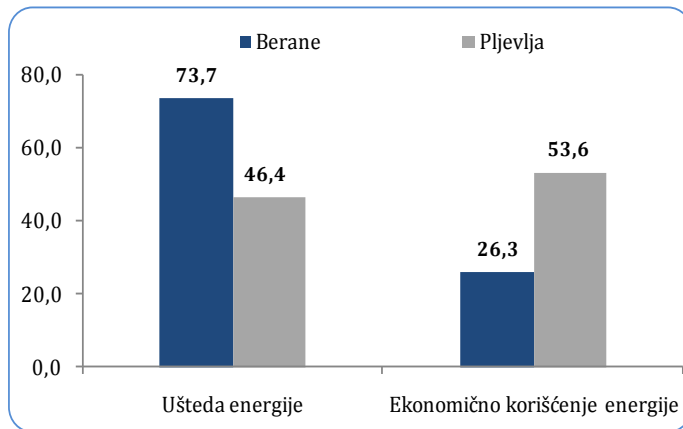

7. POREĐENJE REZULTATA: BERANE I PLJEVLJA

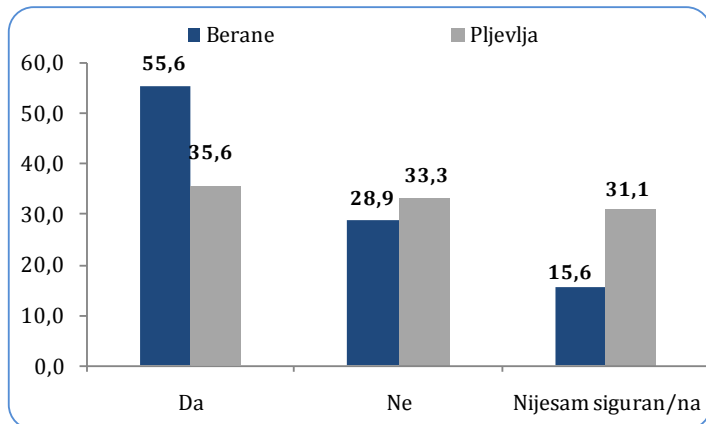
Da li znate šta se podrazumijeva pod pojmom energetska efikasnost?

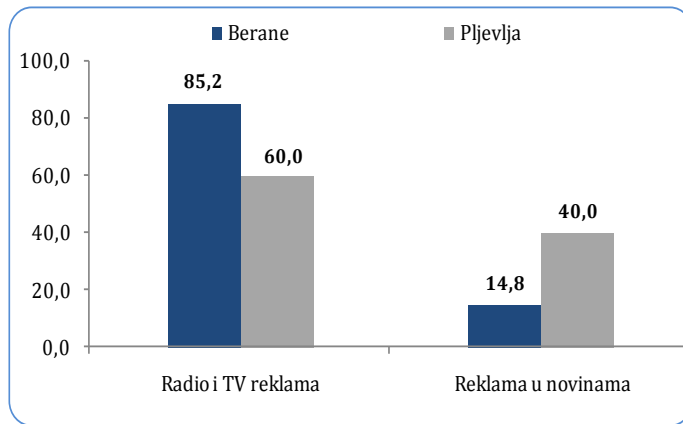
Kako biste definisali pojam energetske efikasnosti?

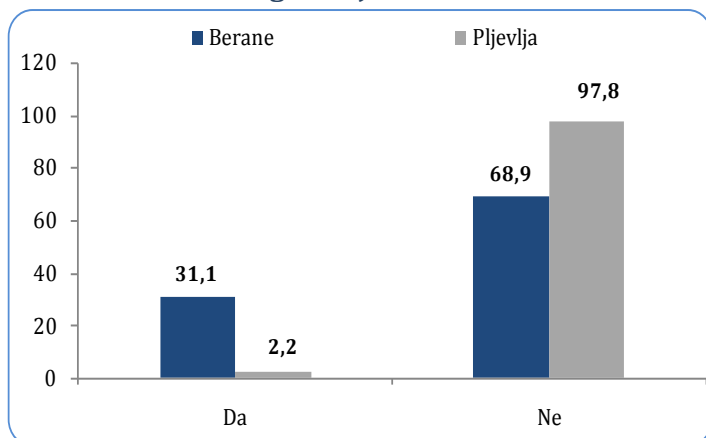
Da li ste u medijima primijetili informacije koje se odnose na EE?

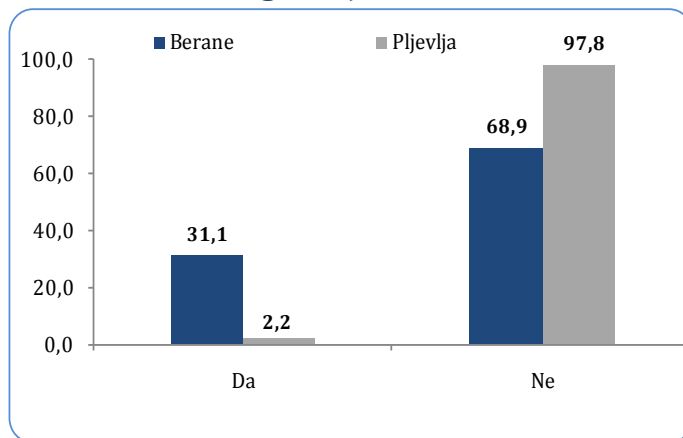
Na koji način ste čuli za energetskej efikasnost?

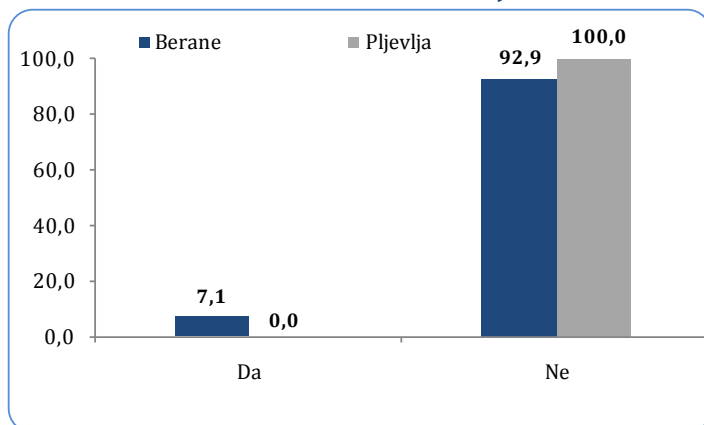
Da li ste čuli za info liniju o energetskej efikasnosti?

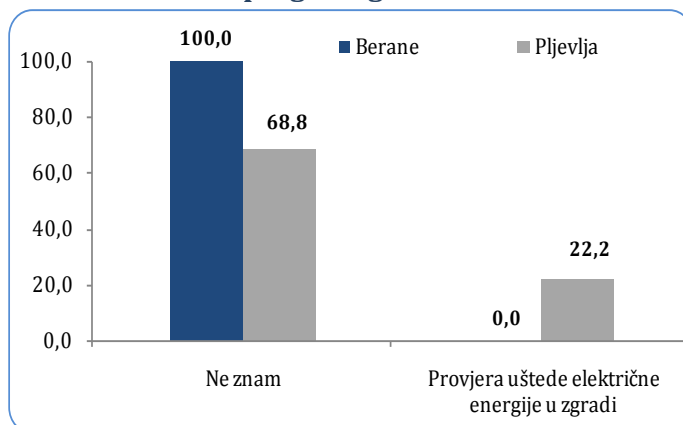
Da li ste čuli za info centar ili info kancelariju o energetskej efikasnosti?

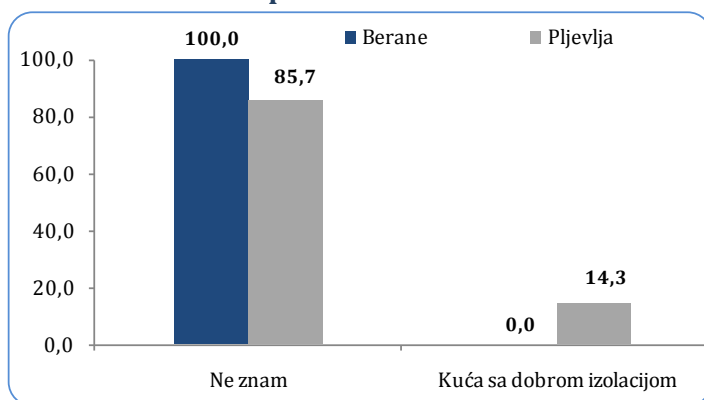
Da li ste posjetili ili planirate da posjetite info centar ili info kancelariju?

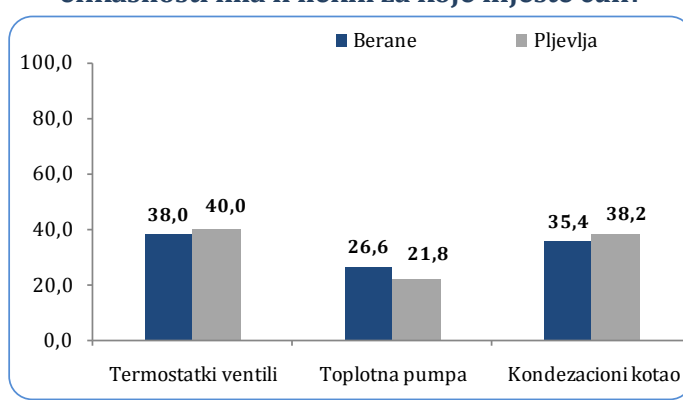
Kako biste definisali pojam energetske pregled zgrada?

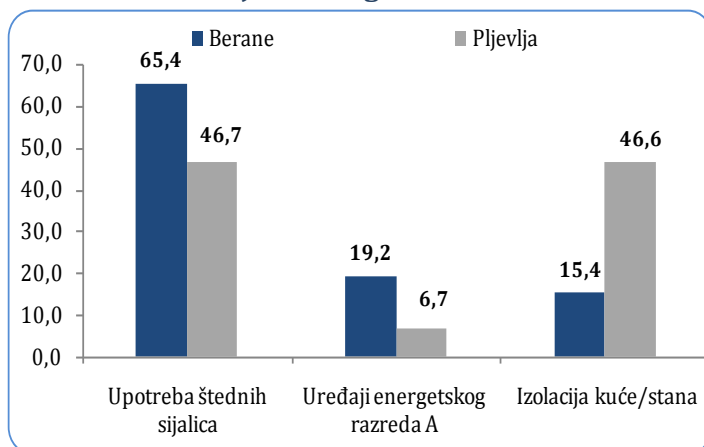
Kako biste definisali pojam pasivna kuća?

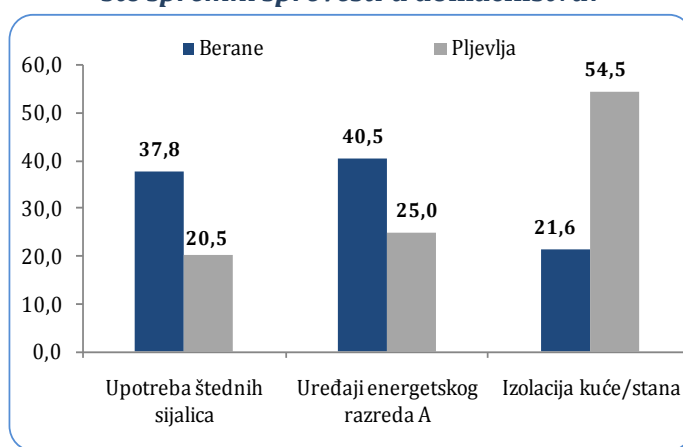
Među navedenim primjerima energetske efikasnosti ima li nekih za koje niste čuli?

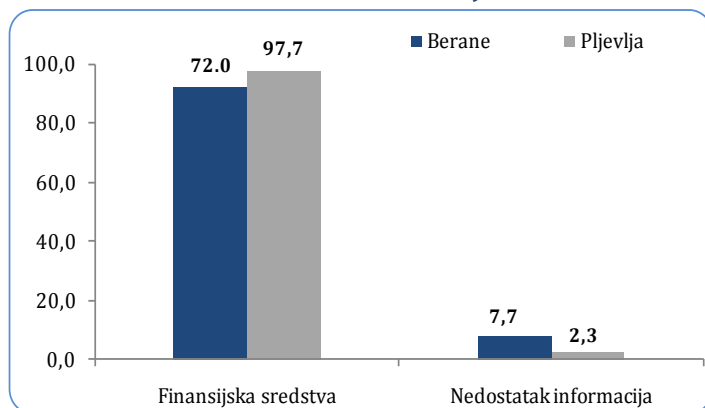
Da li ste u prethodnoj godini sproveli neku od mjera energetske efikasnosti?

Koje od navedenih mjera energetske efikasnosti ste spremni sprovesti u domaćinstvu?

Razlozi zbog kojih ne namjeravate sprovesti neku od navedenih mjera?

8. ZAKLJUČCI ISTRAŽIVANJA

Istraživanje javnog mnjenja o nivou svijesti građana o energetskej efikasnosti realizovano je sa ciljem sagledavanja upoznatosti ispitanika sa energetskej efikasnošću i njihovog informisanja o značaju ostvarenja racionalne potrošnje u domaćinstvu.

Na osnovu dobijenih rezultata iz istraživanja, definisani su sledeći zaključci:

- ✓ Istraživanje je realizovano u 9 crnogorskih opština na uzorku od 451 ispitanika. Polna struktura: 49,0% muškaraca i 51,0% žena.
- ✓ Četiri petine ispitanika kao energent u domaćinstvu najčešće koristi električnu energiju. Za grijanje u zimskom periodu se najčešće opredjeljuju za **drva** i električnu energiju, dok u ljetnjem periodu za hlađenje koriste **standardne klima uređaje**.
 - ✓ Za koji vid grijanja i hlađenja će se opredijeliti domaćinstvo zavisi od lokacije stanovanja (stan/kuća, kao i region u kome žive) i finansijskih mogućnosti.
- ✓ Svaki drugi ispitanik navodi da **često razmišlja o smanjenju računa za energiju** i iz tog razloga koristi štedne sijalice, racionalnije i efikasnije troši električnu energiju, izoluje stambeni objekta u kome živi, itd.
 - ✓ Ovo ukazuje da se kod građana budi svijest o značaju efikasnog i racionalnog korišćenja električne energije i iz tog razloga pokazuju spremnost za preduzimanje neke od mjera energetske efikasnosti.
- ✓ Skoro tri četvrtine anketiranih (72%) **zna i pretpostavlja da zna** šta se podrazumijeva pod pojmom energetske efikasnosti. Prema njihovom mišljenju energetskej efikasnost definišu kao ušteda energije i racionalna potrošnja.
 - ✓ Javnim kampanjama je potrebno informisati građanje o konceptu i mjerama energetske efikasnosti i mogućim načinima njihove primjene. Ovo je jedan od načina za podsticanje građana na razmišljanje o koristima i efektima ostvarenja energetske efikasnosti.
- ✓ Energetskej efikasnost građani definišu kao **ušteda energije i racionalna potrošnja**.

- ✓ Pojačati aktivnosti kojima će se učiniti dostupnijim informacije na koji način, primjenom određenih mjera energetske efikasnosti, građani mogu smanjiti svoje troškove života i samim tim živjeti kvalitetnije.
- ✓ Za energetske efikasnosti anketirani su najčešće čuli zahvaljujući reklamama koje se emituju na radiju i televiziji (48%) i reklamama u novinama (21%).
 - ✓ O energetskej efikasnosti je potrebno redovno informisati javnost preko različitih medijskih kanala. Posebnu pažnju posvetiti reklamama (radio, televizija, novine), TV priložima i informativnim emisijama.
- U 63% slučajeva ispitanici su primijetili **propagandne TV spotove** o energetskej efikasnosti koje su ocijenili kao **šaljive i informativne**.
 - ✓ Postojeće znanje je potrebno nadograditi i usmjeriti ka sticanju dodatnih informacija koje su osnov za donošenje budućih odluka da budu energetske efikasni.
- ✓ Svaki četvrti ispitanik je čuo za **info liniju** o energetskej efikasnosti, ali je svega njih 7% koristilo usluge ove linije. Svaki peti građanin je je čuo za **info centar/info kancelariju** o energetskej efikasnosti i u 14,0% slučajeva su koristili usluge ovog info centra.
 - ✓ Širiti informacije o postojanju info linije/info kancelarije putem reklama na TV i u novinama, kao i štampanih materijala koji će se dostavljati na kućne adrese. Takođe, plasirati informaciju o besplatnom info broju putem TV spotova i slanjem poruka preko mobilnih operatora.
- ✓ Ispitanici su pokazali slabiju upoznatost prilikom definisanja pojmova **energetski pregled zgrada i pasivna kuća**.
 - ✓ U narednom periodu ih informisati i ukazati na karakteristike svakog od navedenih pojmova.
- ✓ U svom domaćinstvu građani najčešće **upotrebljavaju štedne sijalice** (37%) ili uređaje energetskeg razreda A (10%).
 - ✓ Štedne sijalice su prepoznate kao mjera energetske efikasnosti koje se najčešće upotrebljavaju u domaćinstvima. Razlog ovome su finansijski izdaci koje zahtijeva primjena ove mjere.
 - ✓ Upoznati javnost sa ostalim mjerama energetske efikasnosti i ukazati na mogućnosti koje nudi svaka od njih. Na ovaj način će se jačati svijest o značaju ostvarenja energetske efikasne rješenja i većeg znanja o novim finansijskim instrumentima i podsticajima.
- ✓ U narednom periodu ispitanici su spremni da u svojoj kući sprovedu uređaje energetskeg razreda A, izoluju objekat i upotrebljavaju štedne sijalice. U nešto manjem procentu bi se odlučili za ugradnju prozora sa low-e staklima.
 - ✓ Dostaviti građanima informacije o mjerama energetske efikasnosti, efektima njihove primjene, načinima kupovine i finansijskim podsticajima. Navike krajnjih korisnika promijenice se kreiranjem novih podsticaja.
- 80% anketiranih kao razlog nesprovođenja neke od mjera energetske efikasnosti navodi **nedostatak finansijskih sredstava**. Svaki deseti ispitanik ističe i nedostatak informacija.

- ✓ Upoznati građane sa uslovima i kreditnim linijama koje mogu koristiti prilikom kupovine energetske efikasne urađaja. Adekvatnija informisanost će doprinijeti njihovom detaljnijem upoznavanju sa uređajima, njihovim karakteristikama i mogućnostima kupovine.

Poređenje rezultata (za 2008., 2009, 2010. i 2011. godinu):

- ✓ Građani pokazuju **veću upoznatost** sa pojmom energetske efikasnosti.
Procenat građana upoznatih sa pojmom energetske efikasnosti u 2009. godini u odnosu na 2008, porastao je za 15,9% (sa 23,6% na 39,5%), da bi taj procenat neznatno opao u 2010. godini u odnosu na 2009. za 1,2% (sa 39,5% na 38,3%), ali je još uvijek značajno veći u 2011. godini u odnosu na 2008. za 24,6% (sa 23,6% na 48,2%),
- ✓ Anketirani pojam energetske efikasnosti najčešće definišu kao **ušteda energije**.
Procenat građana koji EE definišu kao ušteda energije u 2009. u odnosu na 2008. porastao je za 14,9% (sa 35,6% na 50,5%), da bi taj procenat neznatno opao u 2010. u odnosu na 2009. za 6,9% (sa 50,5% na 43,6%), ali je još uvijek značajno veći u 2011. u odnosu na 2008. za 12,3% (sa 35,6% na 47,9%),
- ✓ Raste broj ispitanika koji zahvaljujući **medijima primjećuju informacije o racionalnoj potrošnji energije** povećanjem energetske efikasnosti.
Procenat građana koji u medijima primjećuju informacije koje se odnose na energetske efikasnost u 2009. u odnosu na 2008. porastao za 13,6% (sa 43,6% na 57,2%), da bi taj procenat gotovo ostao na istom nivou u 2010. u odnosu na 2009. (sa 57,2% na 57,1%), ali je još uvijek značajno veći u 2011. u odnosu na 2008. za 24,0% (sa 43,6% na 67,6%),
- ✓ Ispitanici su se o EE informisali zahvaljujući emitovanim reklamama na TV i radiju i u novinama. Sprovedenje promotivnih aktivnosti utiče na jačanje svijesti građana o značaju sprovođenja mjera energetske efikasnosti.
Procenat građana koji su se o EE informisali preko televizije u 2011. u odnosu na 2009, je smanjen za 19,1% (sa 66,6% na 47,5%). Povećan je broj onih koji su čuli za energetske efikasnost zahvaljujući reklamama u novinama za 2,3% (sa 18,7% u 2009. na 21,0% u 2011.).
- ✓ **Smanjen** je broj anketiranih **koji nijesu čuli** za neke od mjera energetske efikasnosti – **termostatski ventil i kondezacioni kotao**.
Procenat građana koji nijesu čuli za pojedine mjere energetske efikasnosti u 2009. u odnosu na 2008. je smanjen za 10,2% (termostatski ventil – sa 27,5% na 17,3%) i za 6,4% (kondezacioni kotao – sa 24,7% na 18,3%), da bi se taj procent povećao u 2010. u odnosu na 2009. za 4,5% (termostatski ventil – sa 17,3% na 21,8%) i za 2,9% (kondezacioni kotao – sa 18,3% na 21,2%), ali je smanjen u 2011. u odnosu na 2008. za 8,3% (termostatski ventil – sa 27,5% na 19,2%) i za 5,9% (kondezacioni kotao – sa 24,7% na 18,8%),
- ✓ **Porastao broj građana** koji su u svom domaćinstvu **sproveli štedne sijalice**.
Procenat građana koji su sproveli štedne sijalice u 2009. u odnosu na 2008. je povećan za 20,2% (sa 33,2% na 53,4%), da bi taj procenat opao u 2010. u odnosu na 2009. za 10,1% (sa 53,4% na 43,3%), ali je još uvijek veći u 2011. u odnosu na 2008. za 3,2% (sa 33,2% na 43,3%)

- ✓ U narednom periodu građani pokazuju **spremnost** za **izolaciju kuće/stana** u kome žive. Procenat građana koji su spremni sprovesti izolaciju objekta u 2009. u odnosu na 2008. porastao je za 11,0% (sa 15,3% na 26,3%), da bi taj procenat porastao u 2010. u odnosu na 2009. za 2,7% (sa 26,35 na 29,0%), ali je ovaj procenat i dalje značajno veći u 2011. u odnosu na 2008. za 13,0% (sa 15,3% na 28,3%),
- ✓ Kao najznačajniji **razlog nesprovođenja** neke od mjera energetske efikasnosti, za sve četiri godine sprovođenja istraživanja, je **nedostatak finansija**. Procenat građana koji kao razlog nesprovođenja mjera energetske efikasnosti navode finansije pokazuje blagi porast (sa 72,0% u 2008. na 79,0% u 2011. godini).

9. Anex - Upitnik

Uslov za anketiranje: Ispitanik stanuje u sopstvenom stanu/kući

1. Koje od navedenih energenata najčešće koristite u domaćinstvu:

1. Električna energija
2. Drva
3. Plin
4. Ostalo, navesti _____

2. Koji od energenata koristite za grijanje u zimskom periodu:

1. Električna energija ("na struju")
2. Gas
3. Lož ulje
4. Drvo
5. Ugalj
6. Solarna energija
7. Toplotne pumpe
8. Ostalo, navesti _____

3. Koji od uređaja koristite za hlađenje u ljetnjem periodu:

1. Standardni klima uređaji
2. Klima uređaji sa inverterom
3. Ventilatori
4. Toplotne pumpe
5. Ostalo, navesti _____
6. Ne koristimo uređaje za hlađenje

4. Razmišljate li o smanjenju računa za energiju u domaćinstvu:

1. Da, često
2. Da, ponekad
3. Rijetko
4. Ne razmišljam o tome

5. Da li ste preuzeli neku mjeru u domaćinstvu kako bi se smanjila potrošnja električne energije?

1. Da, navesti mjeru _____
2. Ne

6. Da li znate šta se podrazumijeva pod pojmom energetska efikasnost?

1. Da
2. Pretpostavljam da znam, ali nisam siguran/na
3. Ne (preći na pitanje 8)

7. Kako biste definisali pojam energetske efikasnosti?

8. Da li ste u medijima primijetili informacije koji se odnose na racionalnu potrošnju energije povećanjem energetske efikasnosti?

1. Da
2. Ne (preći na pitanje 12)
3. Nijesam siguran/na (preći na pitanje 12)

9. Na koji način ste čuli za energetskej efikasnost (mogućnost davanja više odgovora):

1. Reklama u novinama
2. Objavljeni tekstovi o energetskej efikasnosti (novine, časopisi, Internet, itd)
3. Spotovi na televiziji
4. Reklama preko TV
5. Posjeta web sajt-a o energetskej efikasnosti
6. Od prijatelja, rođaka
7. Film Energetska efikasnost u Crnoj Gori
8. Emisija Pametna energija
9. Informativne emisije na TV
10. Regionalna konferencija o energetskej efikasnosti
11. Ostalo, navesti _____

10. Da li ste primijetili propagandne TV spotove o energetskej efikasnosti ?

1. Da
2. Ne (preći na pitanje 12)

11. Kakav su utisak na Vas ostavili propagadni TV spotovi (izabrati tačno 2 odgovora):

1. Šaljiv
2. Dosadan
3. Informativan
4. Stimuliše na primjenu neke od predloženih mjera
5. Drugo,navesti _____

12. Da li ste čuli za info liniju o energetskej efikasnosti (080 081 660)?

1. Da
2. Ne (preći na pitanje 14)

13. Da li ste koristili usluge info linije za energetskej efikasnost (080 081 660)?

1. Da
2. Ne

14. Da li ste čuli za info centar ili info kancelarije o energetskej efikasnosti?

1. Da
2. Ne (preći na pitanje 17)

15. Da li ste posjetili ili planirate posjetiti info centar ili info kancelariju za energetskej efikasnost?

1. Da
2. Ne

16. U koju svrhu biste nazvali info liniju ili posjetili info centar (kancelariju) za energetskej efikasnost. Opisati ono što navedu ispitanici?

17. Kako biste definisali pojam energetskej pregled zgrada?

18. Kako biste definisali pojam pasivna kuća?

19. Među navedenim primjerima ima li nekih za koje niste dosad čuli? (navedite sve za koje niste čuli)

1. Upotreba štednih sijalica
2. Uređaji energetskeg razreda A (uređaji koji troše minimalno energiju)
3. Izolacija kuće/stana
4. Prozori s low-e (nisko emisionim) staklima (prozore sa boljom izolacijom)
5. Termostatski ventili
6. Kondezacioni kotao
7. Solarni kolektor i foto-voltažne ćelije
8. Klima uređaj s inverterom
9. Toplotna pumpa
10. Nešto drugo, navesti _____
11. Ništa od navedenog

20. Da li ste u prethodnoj godini dana sproveli neku od mjera energetske efikasnosti u Vašem domaćinstvu? (mogućnost davanja više odgovora)

1. Upotreba štednih sijalica
2. Uređaji energetskeg razreda A (uređaji koji troše minimalno energiju)
3. Izolacija kuće/stana
4. Prozori s low-e (nisko emisionim) staklima (prozore sa boljom izolacijom)
5. Termostatske ventile
6. Kondezacioni kotao
7. Solarne kolektore i foto-voltažne ćelije
8. Klima uređaj s inverterom
9. Toplotna pumpa
10. Ništa od navedenog
11. Nešto drugo, navesti _____

21. Koje od navedenih mjera energetske efikasnosti biste bili spremni sprovesti u Vašem domaćinstvu? (navedite sve mjere koje biste sproveli)

1. Upotreba štednih sijalica
2. Uređaji energetskeg razreda A (uređaji koji troše minimalno energiju)
3. Izolacija kuće/stana
4. Prozori s low-e (nisko emisionim) staklima (prozore sa boljom izolacijom)
5. Termostatske ventile
6. Kondezacioni kotao
7. Solarne kolektore i foto-voltažne ćelije
8. Klima uređaj s inverterom
9. Toplotna pumpa
10. Nešto drugo, navesti _____
11. Ništa od navedenog

22. Navedite razloge zbog kojih ne namjeravate sprovesti neku od navedenih mjera?

1. Nedostatak informacija
2. Nedostatak finansijskih sredstava
3. Nedostupnost adekvatnih proizvoda
4. Nedostatak informacija o odgovarajućim izvođačima radova
5. Nemogućnost dogovora sa stanarima u zajedničkoj zgradi
6. Neki drugi razlog, navesti _____

23. Da li ste razmišljali o uzimanju kredita za sprovođenje neke od mjera energetske efikasnosti u sopstvenom domaćinstvu?

1. Da
2. Ne

24. Da li ste čuli za neke kreditne linije ovakve vrste i ako jeste, navedite koje linije su u pitanju?

1. Da, navesti koje _____
2. Ne

SET DEMOGRAFSKIH PITANJA**1. Koliko članova broji Vaše domaćinstvo:**

1. Do 3 člana
2. Od 4 do 6 članova
3. Više od 7 članova

2. Da li živite u:

1. Kući, navesti kvadraturu prostora _____
2. Stanu, navesti kvadraturu stambenog prostora _____

3. Vaš stepen obrazovanja?

1. Osnovna škola
2. Srednja škola
3. Viša škola/fakultet
4. Ostalo, navesti _____

4. Gdje trenutno radite?

1. Firma _____
2. Penzioner
3. Ostalo _____

5. Pol ispitanika:

1. Muški
2. Ženski

6. Starost ispitanika

1. 15 do 29
2. 30 do 44
3. 45 do 59
4. 60 i više

7. Koliko iznose ukupni mjesečni prihodi Vašeg domaćinstva (zbir svih primanja članova domaćinstva)?

1. Do 350 €
2. Od 351 do 500 €
3. Od 501 do 1000
4. Od 1001 do 1500 €
5. Od 1501

Ime anketar i grad: _____

Ime ispitanika: _____

Naselje: _____

Šifra (broj iz dnevnika anketara): _____